

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Αγαπητοί αναγνώστες,

Δύο επαγγελματικοί ρόλοι - που τα τελευταία χρόνια είναι στο προσκήνιο - και που αναλαμβάνουν ή ενδέχεται να αναλάβουν εξειδικευμένοι κοινωνικοί λειτουργοί, ρόλοι που ανταποκρίνονται σε σύγχρονα και τρέχοντα ψυχοκοινωνικά προβλήματα και ανάγκες της καθημερινότητας, είναι *η κοινωνική εργασία στο δρόμο και ο σύμβουλος προσφύγων και μεταναστών*. Δύο από τα άρθρα του τεύχους 128/2017 της *Κοινωνικής Εργασίας* διερευνούν τις απόψεις και την εμπειρία των επαγγελματιών σ' αυτούς τους τομείς εργασίας. Όπως προκύπτει από τις έρευνες αυτές, απαραίτητο γνώρισμα των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται σ' αυτά τα προγράμματα εργασίας είναι η αφοσίωση και η προσωπική δέσμευση. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο από τις δύο έρευνες - με τον περιορισμό των πολύ μικρών δειγμάτων - είναι ότι, οι σύμβουλοι προσφύγων κατά συντριπτική πλειοψηφία ήταν γυναίκες, ενώ οι περισσότεροι επαγγελματίες που ασκούσαν κοινωνική εργασία στο δρόμο ήσαν άνδρες.

Η κοινωνική εργασία στο δρόμο εντάσσεται στη μέθοδο της Κοινοτικής Εργασίας. Στοχεύει στην προσέγγιση ευάλωτων, κοινωνικά αποκλεισμένων και "δυσπρόσιτων" ατόμων και ομάδων στο φυσικό περιβάλλον της καθημερινής τους ζωής (χρηστών ουσιών, αστέγων, εργατριών του σεξ, μεταναστών κ.ά.), στην ψυχοκοινωνική τους υποστήριξη και στη διασύνδεσή τους, κατά το δυνατόν, με οργανώσεις υγείας και πρόνοιας για την αντιμετώπιση των αναγκών τους. Στην Ελλάδα, η εργασία στο δρόμο ασκείται τα τελευταία περίπου είκοσι χρόνια, κυρίως από Μ.Κ.Ο. Η κοινωνική λειτουργός και ψυχολόγος Ελένη Μαυρογένη και η κοινωνική λειτουργός Παυλίνα Κουβαρδά διερευνούν και παρουσιάζουν στο άρθρο τους τις απόψεις και τα συναισθήματα μικρού δείγματος κοινωνικών λειτουργών (8) που εργάζονται σε προγράμματα εργασίας στο δρόμο, αναφορικά με: τους σκοπούς της κοινωνικής εργασίας στο δρόμο και τις σημαντικές διαφορές της από την κοινωνική εργασία εντός δομών - στο γραφείο, το πώς αισθάνονται οι κοινωνικοί λειτουργοί που επιτελούν αυτό το απαιτητικό και στρεσογόνο, ομολογουμένως, έργο, καθώς και τα οφέλη τους για την προσωπική και επαγγελματική τους εξέλιξη και τις ενδεχόμενες μταιώσεις και απογοητεύσεις. Οι συγγραφείς καταλήγουν με τις προτάσεις των επαγγελματιών που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία περισσότερων προγραμμάτων εργασίας στο δρόμο για να αντιμετωπισθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες, την ενημέρωση του κοινού, και τη συνεχή εκπαίδευση στο εξειδικευμένο αυτό είδος κοινωνικής παρέμβασης.

Ποιά είναι τα κίνητρα επιλογής του επαγγέλματος του κοινωνικού λειτουργού; Το διαχρονικά ενδιαφέρον αυτό ερώτημα ετέθη σε δείγμα 120 πρωτοετών φοιτητών Κοινωνικής Εργασίας στο Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας, το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017. Τα συμπεράσματα της εν λόγω έρευνας αναλύουν και παρουσιάζουν στο άρθρο τους οι κοινωνικοί λειτουργοί Σωτήρης Σίδερης και Τσίφλικας Γεώργιος, και η αναπληρώτρια καθηγήτρια Κατερίνα Μανιαδάκη. Σύμφωνα με τα ευρήματά τους, η διάθεση προσφοράς βοήθειας αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την επιλογή του επαγγέλματος, καθώς και εσωτερικά κίνητρα, όπως η προσωπική ανάπτυξη, η επαγγελματική ικανοποίηση και η ταύτιση με τις αξίες της Κοινωνικής Εργασίας. Σημαντικό είναι επίσης το εύρημα ότι, αν και μόνον το 1/3 των ερωτηθέντων είχε ως πρώτη επιλογή σπουδών την Κοινωνική Εργασία, κατά την περίοδο της έρευνας η πλειοψηφία του δείγματος εκδήλωσε την πρόθεση, μετά την αποφοίτηση, να ασκήσει το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού (81,5%) ή να συνεχίσει μεταπτυχιακές σπουδές στο ίδιο αντικείμενο (60,5%). Προφανώς, πέραν των ενδεχομένων πρακτικών δυσκολιών αλλαγής επαγγελματικού αντικειμένου, η γνώση και η επαφή με το θεωρητικό πεδίο και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας ασκούν θετική επίδραση στους φοιτητές.

Ο ψυχολόγος Ηρακλής Γρηγορόπουλος και η συμβουλευτική ψυχολόγος Παναγιώτα Στραβογιάννη συζήτησαν στα πλαίσια συνεντεύξεων ποιοτικής έρευνας με οκτώ (8) συμβούλους που εργάζονταν σε δομές φιλοξενίας προσφύγων, στην Κεντρική Μακεδονία, το διάστημα Μαΐου - Σεπτεμβρίου 2017. Διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμβούλων για το έργο που παρέχουν, τα εμπόδια και οι τυχόν θεσμικές ελλείψεις, η προσωπική ευαισθητοποίηση μέσα από την επαφή τους με τα προβλήματα και τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων και η ενδεχόμενη ψυχική και σωματική κόπωση. Τα ερευνητικά αποτελέσματα ανέδειξαν τη δυσκολία της επικοινωνίας, λόγω της διαφορετικής μητρικής γλώσσας, ως το μεγαλύτερο εμπόδιο στην πολυπολιτισμική συμβουλευτική διαδικασία. Η παρουσία διερμηνέα δεν επιλύει πάντα το πρόβλημα, για λόγους που εξηγούν οι ερωτώμενοι. Η διαφορά κουλτούρας και η, ως επί το πλείστον, δυτικότροπη προσέγγιση του συμβούλου είναι ένα ακόμα εμπόδιο, που οφείλει ο σύμβουλος να κατανοήσει και να ξεπεράσει, όπως και να λάβει σοβαρά υπόψη το πώς επηρεάζει την αποτελεσματικότητα του έργου του η προσωπική ιστορία του συμβουλευόμενου όσο και αυτή του συμβούλου. Τέλος, και σ' αυτήν την έρευνα, τονίσθηκε η απαραίτητη εξειδίκευση των επαγγελματιών στο έργο που αναλαμβάνουν.

Η Συντακτική Επιτροπή